

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี 2) สภาพการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรกับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เคยใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลม่วงหวาน และอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี จำนวนทั้งสิ้น 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร สภาพการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โพรดักโมเมนต์และค่าไคสแควร์

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีเกษตรกรเกินครึ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 51.2 โดยอยู่ในช่วงวัยกลางคนมีอายุตั้งแต่ 45-54 ปี มีอายุเฉลี่ย 53 ปี และจบการศึกษาภาคบังคับมากที่สุด ร้อยละ 64.1 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ การทำนา และมีการประกอบอาชีพรองจำนวน 1 อาชีพ คือ การทำสวน มีรายได้รวมมากกว่า 100,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปีมากที่สุด โดยมีรายได้รวมสูงสุด 495,600 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และรายได้รวมน้อยที่สุด 2,400 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้รวมเฉลี่ยเท่ากับ 115,708.29 บาทต่อครัวเรือนต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดน้อยกว่า 10 ไร่ต่อครัวเรือน เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดคือ 120 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 0.05 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 29.5 ไร่ การถือครอง

ที่ดินส่วนใหญ่มี 2 รูปแบบ คือ เป็นพื้นที่ของตนเอง และพื้นที่เช่า โดยมีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเอง ขนาดน้อยกว่า 10 ไร่ต่อครัวเรือนมากที่สุด ร้อยละ 54.1 เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองมากที่สุด คือ 100 ไร่ และพื้นที่ถือครองของตนเองน้อยที่สุด 0.05 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่เช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร พบว่า มีการเช่าพื้นที่ขนาดน้อยกว่า 10 ไร่ต่อครัวเรือนมากที่สุด ร้อยละ 59.4 เกษตรกรเช่าพื้นที่มากที่สุด 115 ไร่ และเช่าพื้นที่น้อยที่สุด 0.50 ไร่ ซึ่งการใช้ที่ดินของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เพื่อการทำนาปลูกข้าวมากที่สุด การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมากที่สุด ร้อยละ 74.7 และเป็นสมาชิกอย่างน้อย 1 กลุ่ม โดยเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด รองลงมา คือ สหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรไม่มีตำแหน่งทางสังคมแต่เป็นสมาชิกเพียงอย่างเดียวมากที่สุด สำหรับการเปิดรับข่าวสารความรู้ด้านการเกษตร โดยทั่วไปแล้วแหล่งข่าวสารที่เกษตรกรมักได้รับส่วนใหญ่ คือ จากเพื่อนสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

สภาพการให้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกร

สภาพการให้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกร พบว่า เวลาที่เกษตรกรมีปัญหาด้านการเกษตร แหล่งรับปรึกษาปัญหาด้านการเกษตรที่เกษตรกรระบุเกินครึ่ง คือ เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลมากที่สุด ร้อยละ 54.1 โดยระบุเหตุผลว่าเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเกษตร สามารถให้ความช่วยเหลือได้หากเกิดปัญหาด้านภัยธรรมชาติ โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการใช้ปุ๋ยและสารเคมีปราบศัตรูพืชด้วย ส่วนวัตถุประสงค์ในการเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ เพื่อปรึกษาปัญหาเกษตรที่พบและมีเกษตรกรเกินครึ่งที่เข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี มากที่สุด ร้อยละ 57.1

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

เกษตรกรต่ำกว่าครึ่งได้รับสื่อของศูนย์ฯ ที่เป็นสื่อประเภทให้ข่าวสารความรู้ด้านการเกษตร โดยที่สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลและคณะกรรมการที่รับผิดชอบศูนย์ฯ จัดเป็นสื่อที่เป็นแหล่งข่าวสารของเกษตรกรมากที่สุด ร้อยละ 46.4 วิธีการได้รับสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ของศูนย์ฯ คือ เกษตรกรจะเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ ด้วยตนเองมากที่สุด ร้อยละ 45.3

สำหรับเนื้อหาความรู้หลัก ๆ ในสื่อของศูนย์ฯ ที่มีอยู่ทั้ง 3 ประเภท คือ เนื้อหาด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เนื้อหาด้านการเพิ่มผลผลิตพืช และเนื้อหาด้านการปรับปรุงบำรุงดิน

เกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่าได้รับเนื้อหาความรู้ทั้ง 3 ด้านจากสื่อของศูนย์ฯ และพบว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อที่ทำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากที่สุด ร้อยละ 33.6 ส่วนความถี่ในการได้รับเนื้อหาต่าง ๆ จากสื่อแต่ละประเภทของศูนย์ฯ ปรากฏว่า เนื้อหาความรู้ทั้ง 3 ด้านมีเกษตรกรระบุเกินครึ่งว่าได้รับเนื้อหาความรู้จากสื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลบ่อยครั้งที่สุด สำหรับสื่อที่เกษตรกรไม่เคยได้รับเนื้อหาเลยมีเกษตรกรเกินครึ่งระบุว่า คือ ชุดนิทรรศการสำเร็จรูป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาในสื่อแต่ละประเภททั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ความยาวของเนื้อหา ความน่าสนใจ ศัพท์ทางวิชาการ และการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาในสื่อแต่ละประเภทของศูนย์ฯ มีความเหมาะสมแล้ว มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นว่าควรปรับปรุง คือ การจัดทัศนศึกษาดูงานเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเกษตรกรให้เหตุผลว่านำไปปฏิบัติได้ยาก เพราะใช้สารเคมีมานานจนเกิดความเคยชิน

เนื้อหาของสื่อที่ทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการประกอบอาชีพและกิจกรรมการทำฟาร์มแยกตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า ไม่มีประเภทและเนื้อหาของสื่อชนิดใดที่ทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการประกอบกิจกรรมทำฟาร์มได้ทั้งหมด มีเพียงประเภทและเนื้อหาของสื่อบางชนิดที่ทำให้เกษตรกรเกินครึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการทำฟาร์มได้เพียงบางส่วน คือ เอกสารคำแนะนำ เรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้อง และการจัดทัศนศึกษาดูงาน เรื่องการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ส่วนเนื้อหาของสื่อที่ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเลย คือ การจัดทัศนศึกษาดูงานเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์

มีเกษตรกรจำนวนเกินครึ่งที่มีระดับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการทำนาข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด โดยประเด็นความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องที่เกษตรกรตอบถูกสูงสุด คือ ประเด็นการสำรวจศัตรูในนาข้าวต้องมีการสำรวจศัตรูพืชในแปลงนาทุก 7 วัน ส่วนประเด็นที่ตอบผิดมากที่สุด คือ การใช้วิธีการควบคุมศัตรูข้าวแบบผสมผสาน ในเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืชนาข้าวใช้วิธีการถอนด้วยมือหากมีปริมาณไม่มาก สำหรับประเด็นที่ต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนมี 4 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0, 18-22-0, 20-20-0 ในอัตรา 20-30 กิโลกรัมต่อไร่ ประเด็นที่สอง การสำรวจแปลงนาได้เดินสุ่มกระจายทั่วแปลง ประเด็นที่สาม การป้องกันกำจัดหนอนกอข้าวใช้สารเคมีหลังหว่านข้าว 10 วัน และประเด็นสุดท้าย คือ การป้องกันกำจัดวัชพืชนาข้าวใช้วิธีการถอนด้วยมือหากมีปริมาณไม่มาก

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสื่อแต่ละประเภทที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีความเหมาะสมแล้ว ยกเว้นชุดนิทรรศการสำเร็จรูปและแผ่นพลิกที่เกษตรกรเห็นว่ามีความเหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ได้น้อยกว่า โดยมีเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ 75.0 ความต้องการในการปรับปรุงสื่อของศูนย์ฯ เกษตรกรระบุว่าต้องการให้มีสื่อกิจกรรมประเภทการจัดฝึกอบรมทางการเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 78.8 ปัญหาที่พบจากการนำเสนอเนื้อหาของสื่อในศูนย์ฯ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเป็นปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้ปัญหาที่เกษตรกรระบุว่าพบมากเป็นอันดับแรก คือ เนื้อหาในสื่อของศูนย์ฯ ที่มีอยู่บางประเด็นไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยเฉพาะเรื่องเกษตรอินทรีย์ เนื้อหาในสื่อของศูนย์ฯ ที่เกษตรกรต้องการระบุเกินครึ่งมากที่สุด มีจำนวน 3 เรื่อง คือ การทำนาแบบลดต้นทุน ร้อยละ 66.5 พันธุ์พืชใหม่ ๆ ร้อยละ 64.1 และราคาสินค้าเกษตรและแนวโน้มการตลาด ร้อยละ 50.6 ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นในเรื่องการปรับปรุงด้านการนำเสนอเนื้อหาของสื่อในศูนย์ฯ ที่มีเกษตรกรระบุเกินครึ่ง พบเพียงประเด็นเดียว คือ ต้องการให้มีการปรับปรุงด้านการนำเสนอเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ได้จริงมากที่สุด ร้อยละ 74.7

การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำนาตามกระบวนการ GAP การปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการทำนาตามกระบวนการ GAP รายได้ พื้นที่ทำการเกษตร และเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มากกว่ามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมากกว่า โดยมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นเชิงบวก

สำหรับเกษตรกรที่มีอายุ รายได้ และการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลด้านความคิดเห็นต่อความยาวของเนื้อหา ความคิดเห็นต่อความน่าสนใจของเนื้อหา ความคิดเห็นต่อศัพท์ทางวิชาการ และความคิดเห็นต่อการนำไปใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาสื่อของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมสำหรับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.1 ประเภทของสื่อที่เหมาะสมมี 2 ชนิด คือ สื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมประเภทการจัดฝึกอบรมทางการเกษตร : ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการให้ข่าวสารไปถึงเกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว ควรพิจารณาศักยภาพจากสื่อบุคคล ประกอบด้วย เพื่อนสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ประธานกลุ่มเกษตรกร ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของเกษตรกร เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สื่อประเภทดังกล่าวเป็นแหล่งข่าวสารของเกษตรกรมากที่สุด ส่วนสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหามากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเกษตรกรตำบล เนื่องจากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลมักจะเข้าไปเยี่ยมเยียนถึงบ้าน สามารถชี้แจงข้อสงสัยและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ทำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจและมีความรู้สึกเป็นกันเองสามารถพูดคุยกันง่าย ซึ่งสื่อประเภทยุทธินิยมใช้อย่างกว้างขวางเกือบทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะในงานส่งเสริมการเกษตรเพราะเป็นสื่อที่ไม่ต้องลงทุนสูงมาก ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการสื่อสารกันสองทาง สามารถแลกเปลี่ยนข่าวสารกันได้ ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะยอมรับในเนื้อหาข่าวสารนั้น ๆ ง่ายขึ้น

นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสื่อของศูนย์ฯ ที่เป็นที่ต้องการของเกษตรกรด้วย ซึ่งเกษตรกรต้องการให้มีสื่อกิจกรรม ประเภทการจัดฝึกอบรมทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรต้องการให้มีสื่อประเภทนี้มากที่สุด โดยเนื้อหาที่ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรม คือ เรื่องการทำนา การทำไร่นาสวนผสม และเกษตรผสมผสาน เพราะต้องการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับพื้นที่ของตนเอง ส่วนการพิจารณาปรับปรุงสื่ออื่น ๆ ของศูนย์ฯ ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมในการเลือกใช้สื่อชุดนิทรรศการสำเร็จรูป แผ่นพลิก และจดหมายข่าว เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สื่อทั้งสามชนิดเกษตรกรไม่ได้ใช้

ประโยชน์ในการเป็นแหล่งข่าวสารด้านการเกษตรเลย ทั้ง ๆ ที่สื่อเหล่านี้จัดเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ฯ

1.2 ความถี่ในการได้รับสื่อ : ในการได้รับข่าวสารจากสื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรพิจารณาถึงช่วงเวลาว่าอย่างไรจะนำสื่อประเภทต่าง ๆ เข้าถึงเกษตรกรได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมที่สุด เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนมากระบุว่าได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ครั้ง ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี

1.3 เนื้อหาที่ต้องการให้มีเพิ่มเติมในสื่อของศูนย์ฯ : ควรให้การพิจารณานำเสนอเนื้อหาเพิ่มเติมในสื่อของศูนย์ฯ จำนวน 3 เรื่อง คือ เรื่องการทำนาแบบลดต้นทุน พันธุ์พืชใหม่ ๆ และราคาสินค้าเกษตรและแนวโน้มการตลาด นอกจากนี้ควรเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการระบาดของโรค แมลงศัตรูพืช และภัยธรรมชาติด้วย โดยควรบรรจุลงในสื่อของศูนย์ฯ ที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เช่น แผ่นพับ แผ่นปลิว และเอกสารคำแนะนำ เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เนื้อหาดังกล่าวเกษตรกรระบุว่ามีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรตำบลม่วงหวานมาก

1.4 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้เกษตรกรเข้ามาใช้บริการที่ศูนย์ฯ สื่อประชาสัมพันธ์ที่ต้องจัดทำ ประกอบด้วย โปสเตอร์ ซึ่งควรติดตามสถานที่สาธารณะหรือในชุมชน และจดหมายข่าวที่ส่งตรงถึงบ้าน

1.5 ปัจจัยประกอบการทำงานของศูนย์ฯ ที่ควรพัฒนาบทบาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และสื่อที่ใช้ในศูนย์ฯ

2. แนวทางการพัฒนาสภาพการให้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.1 วัตถุประสงค์ในการเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ ของเกษตรกร : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และความต้องการเร่งด่วนของเกษตรกรในการเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรเข้าไปที่ศูนย์ฯ เพื่อปรึกษาปัญหาเกษตรที่พบเป็นส่วนใหญ่ โดยมักเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการระบาดของโรค แมลงศัตรูพืช และภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม

ฝนแล้ง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจึงควรจัดเตรียมข้อมูลและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับเกษตรกรให้พร้อมอยู่เสมอ

2.2 วิธีการได้รับสื่อของศูนย์ฯ : ผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาว่าอย่างไรจะทำให้เกษตรกรเข้ามาใช้บริการที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ ประมาณ 1-2 ครั้งต่อปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ น้อย ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการประชุมชี้แจงและกระตุ้นให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าใจและเห็นความสำคัญในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่มีภารกิจมากควรจัดเวรบริการโดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ผลัดเปลี่ยนมาอยู่บริการเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ควรจัดลำดับความสำคัญของงาน สำหรับด้านการบริการของศูนย์ฯ ที่มีเกษตรกรมาใช้บริการน้อย ควรให้ศูนย์ฯ มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ให้ต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยอาจเพิ่มบทบาทหรือกำหนดกลยุทธ์ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ในการที่จะชักชวนให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามาใช้บริการที่ศูนย์ฯ เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ควรหาวิธีการว่าอย่างไรจะทำให้สื่อที่มีอยู่ในศูนย์ฯ เข้าถึงเกษตรกรได้มากที่สุด เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ไม่มีวิธีใดที่เกษตรกรระบุว่าได้รับสื่อเกินครึ่ง แต่อย่างไรก็ตามวิธีการได้รับสื่อที่พบมากกว่าวิธีอื่น คือ การที่เกษตรกรเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์ฯ ด้วยตนเอง

3. แนวทางการพัฒนาสื่อของศูนย์ฯ ที่พิจารณาจากลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการ

ในการพัฒนาสื่อของศูนย์ฯ ที่เหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงลักษณะที่สำคัญของกลุ่มเป้าหมาย อันประกอบด้วย ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการทำนาตามกระบวนการ GAP รายได้ พื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก เป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์ฯ ด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเฉพาะด้านสื่อทั่ว ๆ ไปของศูนย์ฯ ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อของศูนย์ฯ จึงควรทำการศึกษาโดยเน้นเกี่ยวกับเรื่องการใช้สื่อบุคคล และ

สื่อกิจกรรมประเภทการจัดฝึกอบรมทางการเกษตรที่เหมาะสมต่อความต้องการของเกษตรกร ซึ่งพบว่าสื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่เหมาะสมต่อการเผยแพร่ข่าวสารด้านการเกษตรภายในศูนย์ฯ

2. การศึกษาถึงเนื้อหาของสื่อที่ใช้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ควรพิจารณาประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพันธุ์พืชใหม่ ๆ และการทำงานแบบลดต้นทุนของเกษตรกรในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการประกอบอาชีพของเกษตรกร ซึ่งหากเนื้อหาที่มีอยู่ในสื่อเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรแล้วจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพต่อการใช้สื่อของศูนย์ฯ ต่อไป